

Crna Gora
OPŠTINA BIJELO POLJE
Sekretarijat za ruralni
i održivi razvoj

Adresa: Ul. Nedeljka Merdovića 10
84 000 Bijelo Polje
Telefon: +382(0)50/484-805
www.bijelopolje.co.me

Broj 09-077/23-11

Datum: 26.01.2023. godine

Na osnovu člana 111 stav 1 Statuta Opštine Bijelo Polje („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi“ br. 19/18) i člana 32 Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne uprave Opštine Bijelo Polje („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi br. 16/19 i 25/19) Sekretar Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj p o d n o s i:

IZVJEŠTAJ O RADU SEKRETARIJATA ZA RURALNI I ODRŽIVI RAZVOJ ZA 2022. GODINU.

Ovim izvještajem obuhvaćene su sve aktivnosti Sekretarijata, kao i obaveze koje su utvrđene Pravilnikom i Programom rada Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj Opštine Bijelo Polje, a koje je ovaj organ obavljao u periodu **01.01.2022. do 31.12.2022. godine.**

Izvještaj je podijeljen u nekoliko poglavlja a odnosi se na sprovedene aktivnosti iz dva sektora, kako bismo na što pregledniji način omogućili predstavljanje prikupljenih informacija i podataka o aktivnostima iz osnovne djelatnosti Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj za 2022. godinu.

Bijelo Polje, januar 2023. godine

Podaci su javno objavljeni osim na sajtu Agencije i na opštinskom sajtu na vidnom mjestu i svaki građanin može imati uvid u iste. Podaci i mjerenja su varijabilni i mijenjaju se pa je prema postavljenim parametrima na 1 sat opasna koncentracija istih ako prelazi 180 mg/m³ a prosječna na 24 sata preko 100 µg/m³ (mikrograma po metru kubnom), što se takođe može vidjeti na sajtu. Savjeti stručnjaka za izbjegavanje izloženosti polutantima su izbjegavanje izlaska u centru grada u večernjim satima, nošenje vunjenih šalova.

Preporuke Instituta za javno zdravlje za postupanje tokom trajanja povišenog zagađenja vazduha su smanjenje održavanja fizičkih aktivnosti, izbjegavanje aktivnosti na otvorenom u kasnim popodnevnim i večernjim satima, preferirati šetnju umjesto trčanja u zatvorenom prostoru, izbjegavati prometne ulice i saobraćajnice gdje je koncentracija respirabilnih česti veća usljed zagađenja koja potiče od prevoznih sredstava, automobile kamiona i sl. koristiti klima uređaje ili sisteme grijanja koje imaju odgovarajuće filtere, kao i izbjegavanje sisteme grijanja sa fosilnim i čvrstim gorivom koje izazivaju unutrašnje zagađenje prostora, ukidanje pušenja u prostorijama u kojima se boravi.

Kao odgovorna lokalna uprava odnosimo prema građanima pa smo se u skladu sa našim nadležnostima ophodili prema ovom problem i preduzete su sljedeće aktivnosti:

Praćenjem rezultata monitoringa kvaliteta vazduha u toku jesenjih i zimskih mjeseci – decembar- januar, gdje je evidentan trend povećanja zagađenja vazduha, Opštini Bijelo Polje dostavljen je i dopis Instituta za javno zdravlje Crne Gore u kome su, između ostalog date preporuke usmjerene ka smanjenju zagađenja vazduha a u cilju zaštite i očuvanja zdravlja ljudi i životne sredine.

U Bijelom Polju meteorološki uslovi primarno nepovoljno utiču na stanje životne sredine. Područje Bijelog Polja, urbani dio, posjeduje određene mikroklimatske specifičnosti, jer se jezgro grada nalazi u kotlini koje omogućavaju da se tokom hladnog dijela godine realizuju određeni lokalni meteorološki efekti – vrlo jake temperaturne inverzije, koje imaju vrlo značajan uticaj na ponašanje zagađujućih čestica koje se nalaze u vazduhu i koje su emitovane od strane emitera u prizemnom sloju atmosfere tj. površinski tačkasti emiteri, drugim riječima izazivaju nedovoljnu ventiliranost vazduha.

Opština Bijelo Polje je donijela Lokalni plan upravljanja životnom sredinom 2020 – 2024. godine kao krovni dokument iz oblasti zaštite životne sredine, pa s tim u vezi smo odlučni da aktivno kroz legislative i praksu radimo na unapređenju kvaliteta vazduha i smanjenja zagađenja na najmanju moguću mjeru.

Unapređenje kvaliteta vazduha je kompleksan problem, zahtijeva koordiniran rad svih subjekata društva. Komisija za ocjenu stanja kvaliteta vazduha u Bijelom Polju formirana u prethodnom periodu i davanje predloga mjera za unaprjeđenje tog stanja, formirana rješenjem Predsjednika Opštine izradila stručni izvještaj koji osim presjek i ocjenu stanja kvaliteta vazduha u Bijelom Polju. Komisija je imala zadatak da utvrdi trenutno stanje kvaliteta vazduha u Bijelom Polju, uporedi to stanje sa stanjem kvaliteta vazduha u prethodnom periodu, po mogućnosti odredi izvore zagađenja vazduha, ocijeni trend stanja kvaliteta vazduha u narednom periodu, sačini spisak, tj. procjenu zagađivača vazduha u ovoj opštini i predloži kratkoročne i dugoročne mjere koje bi trebalo preduzeti kako bi se smanjile posljedice i poboljšao kvalitet vazduha u Bijelom Polju. Na osnovu ovoga Agenciji samo predložili set kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih mjera i imali smo misljenje da je potrebno donijeti Studiju zagađena vazduha ili Lokalni akcioni plan,

međutim, dugo očekivana Strategija upravljanja kvalitatom vazduha 2021-2029 godine je na Vladi usvojena, implementirane su odredbe evropskog zakonodavstva i određeni su akcioni planovi.

Sekretarijat je posle studijskog rada dostavio Agenciji spisak individualnih i kolektivnih zagadjivača vazduha u Bijelom Polju. Posle izvedene studije utvrđeno je da u Bijelom Polju postoji ukupno 13082 potencijalna individualna zagadjivača i 63 kolektivna.

Utvrđeno je da su glavna opredjeljenja prilikom određivanja mjera za smanjenje emisija i poboljšanja kvaliteta vazduha 2021-2029. godine:

-dati prioritet mjerama u sektorima koji najviše doprinose ukupnim emisijama na nacionalnom nivou, odnosno onima od kojih se očekuje najveće smanjenje emisija u narednom periodu;

-obezbijediti nastavak sprovođenja mjera definisanih prethodnim akcionim planovima i u periodu nakon 2021. godine uz unapređenje gdje je to potrebno i moguće;

-uspostaviti snažniju sinergiju prilikom planiranja politika i mjera za smanjenje emisija zagađujućih materija i poboljšanje kvaliteta vazduha sa politikama i mjerama za smanjenje emisija sa efektom staklene bašte, rast udjela obnovljivih izvora energije i povećanje energetske efikasnosti.

Ključnih mjere sa procijenjenom kvantifikacijom efekata i troškova vezanih za njihovo sprovođenje Opština Bijelo Polje je odredila na osnovu akcionog plana i obaveza Vlade Crne Gore, ali i lokalnih uprava za u svojim budzetima opredijele sredstva.

Primjenom mjere zamjene neefikasnih peći za grijanje efikasnim pećima i mjerama unaprjeđenja energetskih karakteristika omotača objekta (ugradnja termoizolacije na fasadnim zidovima stambenog objekta i ugradnja energetski efikasne stolarije) u svim individualnim objektima koji se koriste za stanovanje, izgrađenim prije 2010. do kraja posmatranog perioda, odnosno početka 2030. godine, ostvarile bi se značajne uštede toplotne energije, a istovremeno postiglo smanjenje emisija PM_{2.5} za 35% iz stambenog sektora, što bi u konačnom dalo smanjenje emisija na nacionalnom nivou u iznosu od 25%.

10.Mjera 2.5.–Mjere prevencije za zaštitu životne sredine i zdravlja (dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija). Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 5.000, a utrošeno je 4.132,00 eura.

Opština Bijelo Polje preko Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj i ove godine sprovodi preventivne dezinsekcije – tretmane uništavanja komaraca, sa zemlje, kako larvi tako i odraslih formi, kao opšte mjere prevencije u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti u periodu od maja do septembra.

Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj Opštine Bijelo Polje po rješenju Uprave za inspeksijske poslove–Odsjek za zdravstveno-sanitarnu inspekciju, sprovodi tretmane preventivne dezinsekcije javnih površina, kao i kanalizacionog sistema i javnih objekata, na teritoriji grada i prigradskih naselja.

Institut za javno zdravlje Crne Gore u saradnji sa Sekretarijatom za ruralni i održivi razvoj Opštine Bijelo Polje, u cilju sprovođenja opštih mjera prevencije, sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti, sprovodi postupak preventivne dezinsekcije i suzbijanja odraslih formi komaraca na području užeg dijela grada i naselja u Bijelom Polju.

Sektor za održivi razvoj

Svaka ozbiljna javna politika bilo sa centralnog ili lokalnog nivoa ima za cilj povećanje standarda života svojih građana i uravnomjeren ekonomski rast. Tako i lokalna uprava u Bijelom Polju održivi razvoj podstiče putem niza mjera, koje se odnose na ekonomski, ekološki, kulturološki i sociološki razvoj ruralnih zajednica

Jedan od glavnih poslova i u ovoj godini Sektora za održivi razvoj bio je realizacija podsticajnih mjera koje se odnose na unapređenje održivog razvoja, a koje su definisane Programom mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu. Ciljevi podsticajnih mjera za 2022. godinu u oblasti održivog razvoja su bili promovisanje održivog razvoja sela i tradicionalnih specifičnih proizvoda i načina poljoprivredne proizvodnje, unaprjeđenje uslova za život i rad i pospješivanje ekonomskih aktivnosti lokalnog stanovništva i zajednica. U tom pogledu su realizovane sljedeće mjere održivog gazdovanja prirodnim resursima: Održivo korišćenje zemljišta; Održivo korišćenje rječnih tokova; Zaštita i unapređenje životne sredine i biodiverziteta; Zaštita i unapređenje kvaliteta vazduha, Mjere prevencije za zaštitu životne sredine i zdravlja; Ublažavanje i smanjenje prirodnih hazarda (očuvanje broja grla komada stoke). Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj je Programom mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu ("Službeni list Crne Gore-opštinski propisi", br. 010/21), za održivo upravljanje prirodnim resursima opredijelio 6 mjera za koje je predviđeno 66.000, a utrošeno 63.423,60 eura.

Rješavajući predmete iz oblasti zaštite životne sredine u izvještajnom periodu urađena su:

- 3 rješenja o potrebi procjene uticaja;
- 1 rješenje kojim je data saglasnost na Elaborat procjene uticaja;
- 2 rješenja da nije potrebna procjena uticaja;
- 57 mišljenje o procjeni uticaja na živ.sredinu;
- 1 izjavljena žalba
- 13 obavještenja o podnešenim zahtjevima za odlučivanje o potrebi izrade elaborata procjene uticaja na životnu sredinu;
- 4 obavještenja da je potrebna izrada elaborata procjene uticaja;
- 3 obavještenja o podnešenim zahtjevima za saglasnost na elaborat procjene uticaja na životnu sredinu;
- 3 obavještenja da je data saglasnost na elaborat procjene uticaja;
- 3 obavještenja da nije potrebna izrada elaborata procjene uticaja;
- 6 obavještenja/izjašnjenja;
- 3 mišljenja na planove upravljanja opasnim otpadom;
- urađen izvještaj o godišnjem upravljanju otpadom i dostavljen Agenciji za zaštitu životne sredine;

Službenici ovog sektora učestvuju u radu komisija o davanju saglasnosti na elaborate procjene uticaja na životnu sredinu kod Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i drugih lokalnih uprava. Za potrebe rada komisija o davanju saglasnosti na elaborate procjene uticaja na životnu sredinu kod Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, službenica ovog Sekretarijata je učestvovala u pomenutim komisijama dajući doprinos ovim poslovima. Aktivno se radi na donošenju akta za zaštitu ribolovnih voda od zagađivanja i za to je formirana Radna grupa za suzbijanje zagađivanja i degradacije ribolovnih voda nastalih ispuštanjem otpadnih voda i odlaganjem različitog otpada.

Urađen je izvještaj o godišnjem upravljanju otpadom u opštini Bijelo Polje i dostavljen Agenciji za zaštitu životne sredine i podnesena informacija Skupštini Opštine Bijelo Polje.

U toku 2022. godine obrađeni su podaci o katastru zagađivača u opštini i dostavljeni Agenciji za zaštitu životne sredine.

Na osnovu rješenja Uprave za inspeksijske poslove, Odsjek za zdravstveno sanitarnu inspekciju Podgorica, JU Institut za javno zdravlje Crne Gore je shodno ugovoru broj 09-019/22-3437 od 24.03.2022. godine, na području grada sproveo preventivnu dezinfekciju-tretman uništavanja komaraca u četiri tretmana uništavanja odraslih formi i tri tretmana larvicidnog oblika, kao i dva tretmana deratizacije u periodu od juna do kraja avgusta 2021. godine. Zapašivanje je izvršila stručna služba Instituta u skladu sa propisima struke, uz prisustvo službenika iz Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj, što je omogućilo da za kraći vremenski period ovim tretmanom budu u većoj mjeri uništeni prenosioci raznih zaraznih bolesti.

Početakom 2022. godine dostavljeni su kompletni podaci i dokumentacija neophodni za reviziju uspjeha projekta na temu "Efikasnost mehanizama regulacije, praćenja i izvještavanja o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori". Konstatovano je da se ocjenjivanje kvaliteta vazduha u Bijelom Polju prema vrsti zagađujućih materija i standardima kvaliteta vazduha koje određuje Vlada Crne Gore, vrši se preko državne mreže, preko uspostavljene automatske stacionarne stanice u naselju Nikoljac. Kontrola kvaliteta vazduha u Bijelom Polju vrši se sistemskim mjerenjima emisije parametara PM₁₀, PM_{2.5}, NO₂, CO, preko automatske mjerne stanice u naselju Nikoljac (pored OŠ "Risto Ratković"), a praćenje kvaliteta vazduha i mjerenje vrše ovlašćena službena lica sa dozvolom koju izdaje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine.

U postupku kontrole, unapređivanja kvaliteta vazduha na teritoriji opštine Sekretarijat je uspostavio kontakte sa CETI- Centrom za ekotoksikološka ispitivanja, jedinom ovlašćenom institucijom u Crnoj Gori i iz svih dobijenih informacija smo u saznanju da je otvaranje lokalne mreže izuzetno skupo, te da ta sredstva su trenutno velika za Budzet Opštine.

Rezultati praćenja kvaliteta vazduha, koji se mogu vidjeti i iz mjernih mjesta državne mreže u Bijelom Polju – urbana zona, pokazali su povećanu koncentraciju suspendovanih čestica u vazduhu PM₁₀ i PM_{2.5} u periodu grijne sezone konkretno u januaru i februaru 2020. godine. Opština Bijelo Polje je donijela Lokalni plan upravljanja životnom sredinom 2020 – 2024. godine kao krovni dokument iz oblasti zaštite životne sredine, pa s tim u vezi smo odlučni da aktivno kroz legislative i praksu radimo na unapređenju kvaliteta vazduha i smanjenja zagađenja na najmanju moguću mjeru.

Sekretarijat se obratio potencijalnim zagađivačima i dobijeni su relevantni podaci o upotrebi sredstava, količini i vrsti goriva koji koriste kotlove za grijanje na čvrsto gorivo.

Obzirom da su, shodno članu 40 Zakona o zaštiti vazduha ("Službeni list Crne Gore" br. 25/10, 40/11, 43/15, 73/19) vlasnici ili korisnici stacionarnih izvora zagađivanja dužni da dostave podatke o prostornom smjestaju i karakteristikama kotla za grijanje, vrstu goriva i količini koju koriste za grijnu sezonu, obezbijede praćenje i mjerenje emisija zagađujućih materija (periodično, a u zimskim uslovima mjesečno decembar, januar, februar, mart), a najmanje jednom godišnje do 31. marta tekuće godine za prethodnu- prate se vrijednosti

zaštite zdrave životne sredine, prepoznaje nadležne subjekte i daje zadatke koje je potrebno realizovati. Planom je dat pregled zakonske regulative na državnom i lokalnom nivou koja reguliše pitanja životne sredine, i pregled institucionalnog okvira na lokalnom i državnom nivou. U planu su uvrštene i tabele postojećih i zaštićenih vrsta koje se nalaze u Bijelom Polju, onih kojima prijeti opasnost i mjere njihove zaštite, kao i niz drugih korisnih informacija i preporuka u pravcu zaštite životne sredine Bijelog Polja. Pošto je u toku realizacije pojedinih mjera iz ovog plana Sekretarijat u prvom kvartalu 2022. godine priprema izvještaj o realizaciji strateškog dokumenta.

U sklopu redovnih aktivnosti Sekretarijata su i poslovi davanja saopštenja i obavještenja za građane, putem sajta Opštine, štampanih i elektronskih medija.

SEKCIJA 3 - opšte

Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj nije imao u izvještajnom periodu nije imao odborničkih pitanja.

Sekretarijat je u izvještajnom periodu donio 390 pojedinačnih akata, rješenje, obavještenje, žalba i sl) u postupku rješavanja po pitanjima iz svoje nadležnosti. Većina predmeta su zahtjevi građana i drugih lica po osnovu Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja, kao i po osnovu poslova procjene uticaja na životnu sredinu, ali i razni zahtjevi za ostvarivanje prava, dobijanja informacija, pozivi itd.

U toku 2022. godine shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama („Službeni list Crne Gore“, br.44/12, 30/17), Sekretarijat je u postupku odgovorio na 4 zahtjeva za pristup informaciji, rješenjem je dozvoljen pristup informacijama.

Tabela 2

Opština Bijelo Polje, Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj	Ukupan broj predmeta	Upravni postupak – vođenje postupka faze i donošenje rješenja	Mišljenja o procjeni uticaja na životnu sredinu/upravljanje opasnim otpadom	Obavještenja	Izvještaj Agenciji za zaštitu životne sredine/druđi	Broj obavještenja	Ostali akti
	390	161	60	34	5	34	92

Tabela 2. – Klasifikacija akata u predmetima za 2022. godinu (Opština Bijelo Polje, Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj)

Opština Bijelo Polje i Agencija za zaštitu životne sredine su sklopili ugovor o izradi revizije Studije zaštićenog prirodnog dobra „Đalovića klisure“, čime će se definisati granice i zone zaštite Parka prirode, koje u ovom trenutku ne postoje kao i ostali segmenti propisani zakonom o zaštiti prirode. Takođe, u saradnji Opštine Bijelo Polje i NVO Eko tim iz Podgorice pokrenuta je inicijativa za zaštitu izvorišta rijeke Čehotine kao zaštićenog prirodnog dobra, pa je sa Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine potpisan ugovor o izradi Studije zaštite ovog područja tj izvorišta i vodotoka Čehotine do granice sa

PM₁₀, PM_{2.5}, a poželjno NO₂ i obezbijede evidenciju o radu uređaja za smanjenje emisije štetnih čestica ukoliko ga posjeduju, Sekretarijat je u tom smislu djelovao edukativno prema potencijalnim stacionarnim izvorima zagađenja. U tom smislu Sekretarijat je formirao elektronski registar potencijalnih stacionarnih zagađivača vazduha, koji će koristiti radi evidencije, praćenja stanja poboljšanja kvaliteta vazduha.

Na osnovu ovoga Sekretarijat se obratio Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine za davanje mišljenja za donošenje Studije zagađena vazduha ili Lokalnog akcionog plana. Agencija je u međuvremenu izradila Nacrt Strategije upravljanja kvalitetom vazduha gdje je urađen Plan kvaliteta vazduha za sjevernu zonu koja obuhvata opštinu Bijelo Polje. Radi tačnijeg definisanja mjera za smanjene zagađenja vazduha, mislimo da je neophodno da se konsultuju predstavnici opština iz "sjeverne regije" kao i predstavnici Instituta za javno zdravlje, kako bi se predložile mjere koje bi se odnosile na zaštitu vazduha sjeverne zone.

Po pitanju poboljšanja kvaliteta vazduha Sekretarijat je predložio Agenciji sprovođenje kratkoročnih i dugoročnih mjera.

Srednjoročne mjere su se odnosile na: podršku građanja za prelazak na ekološki održivije načine zagrijavanja domova –subvencije za kupovinu peleta i briketa, zamjena kotlarnica na ugalj, edukacije stanovništva o štetnosti korišćenja sirovog drveta u svrsi ogrjeva, edukacije stanovništva o načinima i zaštiti vazduha – izrada brošura, flajera i sl.

Predložene dugoročne mjere koje se odnose na rješavanje problema zagađenja vazduha u Bijelom Polju: moguća toplifikacija grada, podrška kroz projekte energetske efikasnosti – subvencionisanje građanja pri instalaciji kotlova na pelet i brikete kao i ugradnji termoizolacionih fasada i stolarije, ozelenjavanje javnih površina.

Akcionim planom upravljanja kvalitetom vazduha Bijelo Polje je svrstano u Sjevernu zonu upravljanja kvalitetom vazduha. Odrešeni su strateški i operativni ciljeva (Operativni cilj 1 B – smanjenje koncentracije suspendovanih čestica u Sjevernoj i Centračnoj zoni kvaliteta vazduha; aktivnost – Mjere energetske efikasnosti u domaćinstvima i javnom sektoru i promjena goriva/kotlova za grijanje u stambenom i javnom prostoru do 2022. godine). Sredstva za ove namjene su prema Strategiji predviđene u budžetu Vlade Crne Gore i lokalnih samouprava.

Sekretarijat je pristupio angažovanju istraživanja od sertifikovanog pravnog lica za pripremu nove Odluku o akustičnom zoniranju u Bijelom Polju, kao i preduzeo niz aktivnosti radi određivanja akustičkih zona u cilju zaštite ljudi od buke, nakon čega bi se mogla izraditi Strateška karte buke. Akustičko zoniranje mora biti izvršeno na osnovu postojeće ili planirane namjene prostora, radi utvrđivanja graničnih vrijednosti indikatora buke u datim zonama, razgraničavanjem oblasti sa specifičnim zahtjevima kada su u pitanju nivoi buke u cilju zaštite životne sredine od buke koja je sve prisutniji problem modernog čovjeka. Naime, shodno Zakonu o zaštiti buke u životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 28/11) i preporuci Evropske agencije za zaštitu životne sredine (EEA) vlada i lokalne uprave su dužne izvršiti procjenu izloženosti građana buci izrađuje radi ispitivanja ukupnog nivoa buke iz različitih izvora na određenom području.

opštinom Pljevlja. Studija zaštite će biti osnov za sve dalje aktivnosti unutar zaštićenog prirodnog dobra i u ovoj zoni.

Sektor za ruralni razvoj

U skladu sa definicijom Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj – OECD ruralnim područjima smatraju se ona područja sa manjom gustinom naseljenosti od 150 stanovnika po kvadratnom kilometru.

Prema raspoloživim podacima Crna Gora ima 620.029 stanovnika. gustina naseljenosti iznosi 45 stanovnika po kvadratnom kilometru u prosjeku, što Crnu Goru svrstava u zemlje sa najnižom gustinom naseljenosti u Evropi (sa izuzetkom nordijskih zemalja). U Bijelom Polju prema tim podacima na ruralnom području živi oko 66 posto stanovništva. Po zadnjem popisu u Bijelom Polju ima 137 naselja, od kojih je 18 u urbanom, a 119 na seoskom području.

Imajući u vidu da je razvoj ruralne ekonomije ključan preduslov demografske stabilizacije koja predstavlja osnovu za održivost svih komponenti lokalnog ekonomskog razvoja, Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj je Programom mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu ("Službeni list Crne Gore-opštinski propisi", br. 010/21), opredijelio 5 mjera za koje je predviđeno 84.000, a utrošeno 80.756,94 eura.

Realizovane mjere ruralnog razvoja su: Podsticaj razvoja ruralnog turizma; Podsticaj proizvodnje, prerade i transportu voća i povrća; Razvoj seoske infrastrukture; Podrška povrtarskoj proizvodnji u zaštićenim prostorima; Promocija i edukacija iz oblasti ruralnog i održivog razvoja.

Predsjednik Opštine je u maju 2022. godine formirao Komisiju za licenciranje priplodnih bikova i pastuva na području opštine Bijelo Polje, koja je imala zadatak da od 01.06.2022. do 15.06.2022. godine izvrši licenciranje priplodnih bikova i pastuva prema Planu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja za 2022. godinu.

Službenici Sekretarijata su tokom cijele godine pružali savjetodavne usluge poljoprivrednim proizvođačima, bilo da se radi o stočarstvu ili povrtarskoj proizvodnji ili pripremi zemljišta.

S obzirom da je novi javni poziv 2022. Projekta za razvoj klastera i transformacije ruralnih područja (IFAD) vezan za podršku poljoprivrednim proizvođačima službenici Sekretarijata su pružali logistiku, pripremali pozive poljoprivrednim proizvođačima na informativne radionice i sastanke sa predsjednicima klaster udruženja stočara i malina iz Bijelog Polja tokom raspisivanja: Treći IPARD Javni poziv za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ u periodu od 1. januara 2022. godine do 30. juna 2022. godine objavljeno je 39 poziva za dostavljanje ponuda; Četvrti IPARD Javni poziv za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“- a datum 30.06.2022. godine, ukupno je ugovoreno 2 projekata ukupne vrijednosti investicija 388,841.34 EUR (sa PDV-om), 321,356.48 EUR (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 211,112.27 EUR. Preostale aplikacije su u fazi kontrole prihvatljivosti, terenske kontrole i u fazi ugovaranja. Pristigle aplikacije su većinom bile nepotpune, što je zahtijevalo traženje dopune dokumentacije kako bi se mogla donijeti konačna odluka o prihvatljivosti. Takođe, zbog određenih tehničkih problema kod tehničkih tijela Uprave za bezbjednost hrane, kao što su auto i

Ostvarivanje odnosa i saradnje

Tokom prezentacije Agrobudžeta resornog ministarstva Vlade Crne Gore u martu, učestvovali su predstavnici Sekretarijata, kojom prilikom su predstavnici Ministarstva informisali poljoprivredne proizvođače o mjerama podrške, uslovima za dobijanje premija, mogućnostima bespovratne podrške, investicijama kroz javne pozive i svim kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku. Prisutnim proizvođačima predočene su mjere tržišne cjenovne politike i mjere ruralnog razvoja, koje obuhvataju najveći broj aktivnosti za koje poljoprivredni proizvođači mogu ostvariti podršku. Agrobudžetom za 2022. godinu sve mjere podrške uvećane su za minimum od 10% do 30%, u odnosu na prethodnu godinu, sa ukupnim iznosom od 50,9 miliona eura i izdvajanjem iz nacionalnih sredstava od 35,9 miliona eura, što je za 33% više u odnosu na prethodnu godinu, 47% više u odnosu na 2020. godinu, odnosno 60% više u odnosu na 2019. godinu. Agrobudžetom za 2022. godinu opredjeljuje se podrška za biljnu i stočarsku proizvodnju, ali i druge sektore, posebno zbog brojnih globalnih promjena, koje su uticale i na crnogorsku poljoprivredu.

Službenici Sekretarijata su učestvovali u radu komisija o davanju saglasnosti na elaborate procjene uticaja na životnu sredinu kod Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i drugih lokalnih uprava, radili na donošenju akta za zaštitu ribolovnih voda od zagađivanja kao član Radne grupe za suzbijanje zagađivanja i degradacije ribolovnih voda nastalih ispuštanjem otpadnih voda i odlaganjem različitog otpada, kao i u drugim radnim grupama vezanih za zaštitu životne sredine. Kroz Program mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja realizovan je jedan broj mjera definisanih Lokalnim planom zaštite biodiverziteta Bijelog Polja za period 2018-2022. godine.

Sekretarijat je u toku 2022. godine učestvovao zajedno sa Državnom revizorskom institucijom u projektu "Upravljanje rijekama" broj 05-035/22-2064/21 od 28.10.2022. godine i dostavio dokumentacije za reviziju uspjeha "Upravljanje rijekama". Na zajedničkom sastanku u kabinetu Predsjednika Opštine u izradi tj reviziji projekta učestvovao je tim Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj, Komunalne policije, Sekretarijata za inspekcijske poslove, JKP "Lim". Prema istom DRI je dostavljen Katalog "divljih" odlagališta smeća gdje je evidentirano je 117 divljih odlagališta uz rječni tok Lima sa pritokama.

Službenici Sekretarijata su učestvovali u izradi edukativnih materijala brošura i flajera, snimanju promotivnih TV spotova koji su se odnosili na stanje zaštite životne sredine i upravljanje otpadom u Bijelom Polju, aktivno učestvovali i organizovali čišćenje obala Lima i Lješnice prilikom obilježavanja Međunarodnog dana čišćenja obala, učestvovali u radu Radne grupe za donošenje akta za zaštitu od zagađivanja i degradacije ribolovnih voda nastalih ispuštanjem otpadnih voda i odlaganjem različitih vrsta otpada, održavali konsultacije sa civilnim sektorom realizacije projekata NVO iz Bijelog Polja sa ciljem zaštite životne sredine i održanja biodiverziteta, učestvovanje u javnoj raspravi povodom izgradnje mHE Lještanica koju je organizovala Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u Bijelom Polju učestvovanje u sastancima koje je organizovao predsjednik opštine, glavni administrator i druge službe lokalne samouprave, kao i učestvovali u sjednicama i radnim tijelima SO Bijelo Polje.

Tabelarni pregled upravnih postupaka

Redni broj	Brojčani (statistički) prikaz godišnjeg izvještaja prvostepenog javnopravnog organa	Broj upravnih predmeta
	Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj	
1.	Broj pokrenutih upravnih postupaka po zahtjevu stranke	179
2.	Broj pokrenutih upravnih postupaka po službenoj dužnosti	6
3.	Broj neriješenih predmeta sa podatkom o broju neriješenih predmeta iz prethodne godine	0
4.	Broj riješenih predmeta u izvještajnom periodu	184
5.	Broj usvojenih zahtjeva	51
	Broj odbijenih zahtjev	34
	Broj obavještenja i preporuka na dalju nadležnost	
6.	Broj predmeta riješenih u roku	179
7.	Broj predmeta riješenih po isteku roka	4
8.	Broj obustavljenih postupaka	0
9.	Broj izjavljenih žalbi	3
10.	Broj rješenja donijetih po zahtjevu za ponavljanje postupka	2
11.	Broj podnijetih prigovora (broj usvojenih i broj odbijenih prigovora)	0
12.	Broj i vrstu izdatih uvjerenja i drugih isprava o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija	91
13.	Broj i vrstu izdatih uvjerenja i drugih isprava o činjenicama o kojima se ne vodi službena evidencija	0
14.	Podaci o upravnom izvršenju (broj izvršenja preko drugih lica, broj izvršenja neposrednom prinudom, broj izvršenja na osnovu poravnanja, broj obustavljenih izvršenja i broj odloženih izvršenja)	0

U budućem period nastojaćemo da u našim mogućnostima na lokalnom nivou podržavamo sveobuhvatan ruralni i održivi razvoj, putem modernizacije poljoprivredne proizvodnje i prerade, kako bi se povećala produktivnost, kvalitet, ekonomičnost, konkurentnost i diverzifikacija proizvodnje i proizvoda, razvila organska proizvodnja, afirmisao multifunkcionalni i integralni razvoj ruralnih sredina, poboljšao životni standard stanovništva u ruralnim oblastima, očuvali prirodni resursi i životna sredina.

Zajednička agroekonomska, agroekološka i ruralna politika, donijela je određene pozitivne efekte u stabilnosti proizvodnje i tržišta agrarnih proizvoda, porasta prihoda proizvođača, sigurnosti u snabdijevanju i svestranog ruralnog razvoja i zaštite životne sredine.

SEKRETAR
Jasmin Ćorović

11.Mjera 2.6. -Ublažavanje i smanjenje uticaja prirodnih hazarda (očuvanje broja grla/komada stoke). Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 12.000€, za 4 hiljade više od prethodne godine, a utrošeno je 12.900,00 eura, što čini procenat iskoristivosti od 107,5%.

U toku trajanja mjere podneseno je ukupno 97 zahtjeva, 46 je pozitivno riješeno riješeno u redovnoj, dok je 51 odbijeno, uglavnom zbog nepotpune dokumentacije, nenadležnosti i utroška sredstava za mjeru.

Naknada se ne daje ako je golo/komad stoke uginulo prirodnim putem, usljed napada pasa lualica i vlasničkih pasa ili krivicom vlasnika.

Kako bi se smanjila šteta a gazdinstva motivisala da nastave sa uzgojom i razvojem stočarstva neophodno je pružiti odgovarajuću sigurnost u pogledu određene novčane podrške po izgunljenom grlu stoke, kako bi se ista nadoknadila.

Sekretar Sekretarijata je, iz razloga provjere osnovanosti pristiglih zahtjeva i upoređivanja zahtjeva sa realnim odnosno činjeničnim stanjem na terenu, formirao Komisiju za terensku kontrolu i provjeru realnosti i osnovanosti zahtjeva po osnovu Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu. Komisija za terensku kontrolu i provjeru realnosti i osnovanosti zahtjeva po osnovu Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2021. godinu ("Službeni list Crne Gore-opštinski propisi", br.010/21) formirana rješenjem broj 09-019/21-4097 od 26.04.2021. godine je u postupku utvrđivanja osnovanosti i podudarnosti zahtjeva. Komisiju su činili službenici ovog Sekretarijata: Fahrudin Ćorović, dipl. menadžer predsjednik, Semir Sijarić dipl ecc., član i Alen Suljević, dipl. ing poljoprivrede, član. Komisija je imala zadatak da terenski obiđe određeni broj podnosilaca zahtjeva za Program mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2021. godinu, i utvrdi osnovanost i podudarnost zahtjeva za podsticaj i realnog stanja na terenu. Komisija je shodno rješenju ispunila svoj zadatak i zapisnički u 60 predmeta utvrdila stanje na terenu što je kasnije korišćeno pri odlučivanju za odobravanje podsticaja i evaluaciji efikasnosti pojedinih programa.

U pogledu postupka procjene uticaja i strateške procjene uticaja na životnu sredinu Sekretarijat je sačinio 6 rješenja o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu i na elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, 57 mišljenje o procjeni uticaja na životnu sredinu, 35 obavještenja o podnešenim zahtjevima za odlučivanje o potrebi izrade elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, na mišljenja na planove upravljanja opasnim otpadom i dr.

Na osnovu člana 21 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. list Crne Gore" br, 75/18) Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj je formirao Komisiju za ocjenu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu za izgradnju Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Bijelo Polje u kojoj se nalaze relevantni stručnjaci iz oblasti životne sredine i civilnog sektora. Zadatak Komisije je da analizira i ocijeni Elaborat sa dostavljenim predlogom primjedbi, procijeni podobnost mjera za sprječavanje, smanjenje i otklanjanje mogućih štetnih uticaja na stanje kvaliteta segmenata životne sredine na lokaciji i bližoj okolini u toku izvođenja, funkcionisanja kao i u eventualnom slučaju havarije.

Shodno Zakonu o zaštiti životne sredine, usvojen je Lokalni plan zaštite životne sredine Bijelog Polja za period 2020-2024. godine. Plan se primjenjuje od januara 2020. godine. Plan daje niz SWOT analiza, pregled postojećeg stanja u svim oblastima životne sredine, opis prirodnih vrijednosti opštine Bijelo Polje, detektuje zagađivače životne sredine, uočava nedostatke i opasnosti i predlaže mjere suzbijanja opasnosti i očuvanja i

gorivo, nije još uvijek početa kontrola ispunjenosti minimalnih standarda u pogledu dobrobiti životinja na poljoprivrednim gazdinstvima, što će u značajnoj mjeri odložiti period ugovaranja projekata.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR) u saradnji sa Međunarodnim fondom za razvoj poljoprivrede (IFAD) sprovodi projekat pod nazivom Projekat razvoja klastera i transformacije ruralnih područja (RCTP). Osnovni cilj projekta je da doprinese jačanju i transformaciji malih gazdinstava, omogućavajući im da postanu konkurentniji i otporniji. Projekat ima dvije komponente. Prva se odnosi na kreiranje klastera u okviru lanaca vrijednosti u cilju održive i otporne ruralne transformacije. U okviru ove komponente, između ostalih aktivnosti, Javnim pozivom pruža se podrška za povećanje primarne proizvodnje, pomoć malim poljoprivrednim proizvođačima i početnicima, gdje maksimalan iznos bespovratne podrške iznosi 50% +PDV (1.500,00EUR NETO).

Druga opcija se odnosi na postproizvodne i postprodajne procese razvijenim proizvođačima, malim i srednjim preduzećima, gdje je maksimalan iznos bespovratne podrške 33,33% NETO investicije + PDV (13.000,00EUR NETO). Druga komponenta je podrška razvoju ruralne infrastrukture klastera.

Projekat se sprovodio na teritoriji Crne Gore, u sedam opština i to Nikšić, Šavnik, Žabljak, Bijelo Polje, Berane, Mojkovac i Petnjica. Obuhvata četiri oblasti proizvodnje: maline i drugo bobičasto voće, sjemenski krompir, prerada mesa (ovčarstvo, kozarstvo i govedarstvo), mlijeko i mliječne proizvode (ovčarstvo, kozarstvo i govedarstvo).

Sekretarijat je bio partner Regionalnoj razvojnoj agenciji Bjelasica, Komovi Prokletije i Nacionalnoj turističkoj organizaciji u realizaciji projekta "Katunski putevi Crne Gore i Bosne i Hercegovine" koji je odobren u okviru prekograničnog poziva Crna Gora-Bosna i Hercegovina, koji finansira EU. Projekat je imao za cilj unaprjeđenje kvaliteta i diverzifikaciju turističke ponude bazirane na prirodnom i kulturnom naslijeđu prekograničnog područja. U projekat su bile uključene sve opštine čije teritorije zahvataju područje Bjelasice. Kao jedna od mjera jačanja turističke infrastrukture, posle sprovedenom javnog poziva dodijeljena su 30 solarna sistema veće i manje snage kao podrška katunima čime bi se unaprijedili uslovi za život, poljoprivrednu proizvodnju i pružanje turističkih usluga u katunima na području Bjelasice.

Sekretarijat je takođe, učestvovao u reviziji studije zaštite Nacionalnog parka Biogradske Gore koji je sprovela Agencija za zaštitu prirode i zaštite životne sredine Crne Gore time što je Agenciji pružio podatke u vezi obavljanja poljoprivrednih aktivnosti na ovom području.

U težnji da svoje standarde posljednjih decenija ukladi s onima u EU, poljoprivreda u Crnoj Gori je započela proces zaštite domaćih proizvoda, tako da je određen broj brendova već obuhvaćen strogim pravilima zaštite i dobijene su prve robne marke. Jedan od takvih projekata, u koji je uključen Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj a koji obuhvata region sjeverne Crne Gore je projekat "Polimska šljivovica" koji sprovodi Centar za razvoj agrara iz Bijelog Polja, a koji je podržalo Ministarstvo poljoprivrede javnim pozivom iz 2022. godine kroz mjeru "Podrška afirmaciji poljoprivrednih proizvoda na domaćem tržištu". U projektu je ostvareno i partnerstvo s nadležnim Sekretarijatima opština Bijelo Polje, Berane, Andrijevića i Plav.

Ukupan iznos opredijeljenih sredstava za ovaj Program iznosio je 150.000,00 eura. Sredstva za finansiranje Programa izdvojena su iz Budžeta Opštine Bijelo Polje za 2022. godinu u skladu sa članom 14 stav 1 tačka 14 Odluke o budžetu Opštine Bijelo Polje za 2022. godinu ("Sl. list Crne Gore – opštinski propisi" br. 046/21). Realizovano je 148.755,77€, odnosno 99,17% predviđenih sredstava izraženo u procentima. Starješina organa i nadležni službenici su obradili 390 akata u raznim u upravnim postupcima.

Tabela 1.

Program mjera za podršticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu	Predviđena sredstva u €	Realizovano u €	Realizovano u %	Broj odobrenih zahtjeva	Broj odbijenih zahtjeva	Broj obavještenja	Ukupan broj zahtjeva
UKUPNO:	150.000,00	148.755,77	99,17 %	117	55	3	175

Tabela 1. - Prikaz ostvarenja Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu (Opština Bijelo Polje, Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj)

Podsticajne mjere za ruralni i održivi razvoj koje realizuje ovaj Sekretarijat su mjere kojima se podstiče obavljanje poljoprivrede i ruralnog turizma, održanje stočnog fonda, povećava konkurentnost poljoprivrednih proizvođača, zaštita zdravlja, vrši edukacija i očuvanje životne sredine, i opšte unaprjeđenje životnih uslova stanovnika područja opštine Bijelo Polje.

Program podsticajnih mjera za ruralni i održivi razvoj za 2022. godinu sadržao je 11 podsticajnih mjera koje su podijeljene na mjere ruralnog razvoja i na održivo gazdovanje prirodnim resursima. U skladu sa usvojenom odlukom Skupštine Opštine, Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj može u toku izvršenja Programa vršiti izmjene namjene korišćenja sredstava, maksimalno do 20% ukupnog budžeta Programa, i preusmjeravati sredstva sa mjere za koju nije bilo dovoljno interesovanja, na drugu mjeru Programa gdje je interesovanje veće od projektovanog iznosa.

Sekretarijat za preduzetništvo i ekonomski razvoj i Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj Opštine Bijelo Polje su obavili sastanak sa predsjednicima mjesnih zajednica u skupštinskoj Sali, obavijestili poljoprivredne proizvođače i javnost i održali prezentacije dva opštinska Programa mjera i to: Program mjera za podsticaj razvoja poljoprivrede za 2022. godinu i Program mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu ("Sl. list Crne Gore" – opštinski propisi 022/22). Prezentacije programa su se održale u većim mjesnim zajednicama i to: utorak 07.06.2022.godine- Ravna Rijeka, 09:00 h, Kanje, 10:30 h, Potkrajci, 12:00 h; srijeda 08.06.2022.godine- Grančarevo, 9:00 h, Bistrica 10:30 h, Tomaševo, 12:00 h, Pavino Polje 13.30; četvrtak 09.06.2022.godine- Brzava, 09:00 h, Lozna, 10:30 h, Zaton, 12:00 h, Rasovo 13.30 h; petak 10.06.2022.godine- Crhalj, 09:00 h, Godijevo, 11:00 h, Goduša, 13:00 h.

Programom podsticajnih mjera za ruralni i održivi razvoj opštine Bijelo Polje za 2022. godinu su realizovane sljedeće mjere:

SEKRETARIJAT ZA RURALNI I ODRŽIVI RAZVOJ

Poslovi i zadaci Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj u 2022. godini bili su propisani članom 13 Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne uprave Opštine Bijelo Polje („Službeni list Crne Gore - Opštinski propisi,“ br.48/18, 16/19 i 25/19).

U okviru Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj poslovi se obavljaju u dvije osnovne unutrašnje organizacione jedinice: Sektoru za ruralni razvoj i Sektoru za održivi razvoj. Stanje u ovim sektorima je na dobrom nivou, poslovi se obavljaju kvalitetno i na vrijeme i u skladu sa zakonski propisanim rokovima.

U izvještajnom periodu najvažnije aktivnosti Sekretarijata, odvijale su se u pravcu ispunjavanja ciljeva i poslova definisanih politikom održivog razvoja u ruralnim područjima, strateškim i lokalnim planovima razvoja i Programom rada Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj 2022. godinu, kao i drugih poslova iz svog djelokruga, u skladu sa zakonom, odlukama Skupštine i predsjednika Opštine. Sekretarijat je realizovao programski predviđene ciljeve lokalne uprave u oblasti ruralnog i održivog razvoja Opštine Bijelo Polje, kao i u pogledu izrade propisa i sprovođenja procjene uticaja i mjera za zaštitu životne sredine. Predstavnici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, u srijedu 9. marta informisali su brojne poljoprivredne proizvođače u Bijelom Polju, Rožajama, Petnjici, Gusinju, Plavu o mjerama podrške Agrobudžeta za 2022. godinu.

U pogledu podsticaja ruralnog i održivog razvoja Sekretarijat je pružao potpunu podršku registrovanim poljoprivrednim proizvođačima i porodičnim gazdinstvima u seoskim područjima kroz poboljšanje efikasnosti poljoprivrednih gazdinstava, podršku očuvanju stočnog fonda, veće korišćenje savremene poljoprivredne opreme i tehnike, povećanje konkurentnosti na tržištu i profitabilnosti, unapređenje povrtarske proizvodnje u zaštićenim prostorima, podizanje standarda kvaliteta proizvodnje, kao i kroz edukativno djelovanje stručne službe u oblasti ruralnog turizma.

U cilju realizacije podsticajnih mjera za razvoj poljoprivrede u skladu sa razvojnom politikom održivog i ruralnog razvoja na području opštine Bijelo Polje, Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj donosi godišnje Programe podsticajnih mjera. Imajući u vidu prethodno iskustvo u radu na polju održivog razvoja i ruralnih područja i realizacijom podsticajnih mjera poljoprivrednim proizvođačima sa teritorije opštine Bijelo Polje, stručna služba Sekretarijata je predložila, a menadžment tim ovog organa usvojio Program podsticajnih mjera za ruralni i održivi razvoj za 2022. godinu koji je upućen na davanje saglasnosti Savjetu za zaštitu i razvoj lokalne samouprave Opštine Bijelo Polje, a potom i Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede koje je izdalo pisanu saglasnost na isti u januaru 2022. godine. Nakon, usvajanja u Skupštini Opštine Bijelo Polje, ovaj programski dokument koji je rezultat strateškog planiranja lokalne uprave sa osvrtom na Agrobudžet Vlade Crne Gore, objavljen je u "Službenom listu Crne Gore- opštinski propisi" br. 022/22 i stupio na snagu osmog dana od dana objavljivanja.

Tokom februara mjeseca izrađen je Program podsticajnih mjera za ruralni i održivi razvoj za 2022. godinu. Dobijena je saglasnost Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, a nakon toga Program je upućen SO na usvajanje. Program je sadržao 11 podsticajnih mjera i usvojen je na XXIX Sjednici SO Bijelo Polje.

ambijentalnom pogledu, i koja imaju objekte koje ispunjavaju uslove za registraciju seoskog domaćinstva, a radi pružanja ugostiteljskih usluga na ruralnom području.

2.Mjera 1.2. - Podsticaj proizvodnji, preradi, transportu voća i povrća. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 8.000€. Od 7 podnijetih zahtjeva 7 je riješeno u sprovedenoj proceduri, dok je 1 zahtjev odbijen kao neosnovan. Veliko interesovanje za ovu mjeru rezultovalo je 100 % iskoristivosti mjere za što je utrošeno 8.000 eura, što potvrđuje da su planirana sredstva svrsishodno upotrijebljena i da je realizacija mjere ima potpunu svrhu.

Često, neposjedovanje vozila sa adekvatnim uslovima za transport voća i povrća, sprečava određeni broj proizvođača iz Bijelog Polja da svoju robu transportuju na dalje relacije, pa tržišta primorskih gradova ostaju van domašaja za njih. Kako bi se sačuvao kvalitet voća i povrća, uvećala cijena prodaje, obezbijedila dostupnost udaljenih tržišta i izbjegle posljedice nehigijenske prirode kada je transport hrane u pitanju, potrebno je stimulisati proizvođače koji lično transportuju svoje proizvode, da nabave odgovarajuća transportna vozila sa mini hladnjačama (PIKAP-ove ili kombije) koja garantuju dobar kvalitet i dobre higijenske uslove. Time bi se povećala bezbjednost hrane i dostupnost tržišta, a u krajnjem se povećava i konkurentnost proizvoda, jer svježja i zdrava hrana ima veću cijenu.

Podrška se daje u visini od 50% vrijednosti za nabavku manjih namjenskih vozila na principu pick-up ili kombi kao i za opremu i mašine za preradu voća i povrća. Pravo na podršku imaju registrovana poljoprivredna gazdinstva i registrovani poljoprivredni proizvođači koji na svom ili zakupljenom posjedu intenzivno obrađuju i proizvode voće i/ili povrće na površini od minimum 1 ha. Osnovica za obračun subvencije je iznos iz računa o nabavci, ugovora ili carinske deklaracije. Maksimalni iznos podrške, bez obzira na cijenu vozila, ne može biti veći od 1500 eura po jednom poljoprivrednom gazdinstvu, ne računajući troškove registracije vozila. Što se vozila tiče, podrška je pružena u visini do 50% vrijednosti vozila, a maksimalni iznos podrške, ne može biti veći od 1500 eura za vozila sa rashladnim uređajem, odnosno 1000 eura za furgon vozila bez rashladnog uređaja. Subvencija ne podrazumijeva troškove registracije vozila, osiguranja, transporta itd.

Kroz ovu mjeru poljoprivredna gazdinstva su podržana u nabavci 6 terenska vozila za transport voća i povrća i 1 pasterizatora (mašina za preradu sokova, pasterizator protočni 90 lit protočni).

Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj je u toku godine više puta pismeno odgovarao Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede o korisnicima mjere u cilju sprječavanja dvostrukog finansiranja, obzirom da i pomenuto Ministarstvo ima sličnu mjeru, a realizuje program iz Prvog, drugog i Trećeg poziva IPARD II Programa, za mjeru 1 "Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava".

3.Mjera 1.3. - Razvoj seoske infrastrukture. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 20.000€, koliko je i utrošeno, stepen iskoristivosti 90%. Od 6 podnijetih zahtjeva 6 je usvojeno, dok je 1 odbijen u postupku rješavanja u datom predmetima.

Podrška se daje za rekonstrukciju adaptaciju ili izgradnju objekata od opšteg značaja za stanovništvo određenog seoskog područja, nabavku opreme ili adaptiranje određenog prostora od opšteg značaja. Posebni ciljevi ove mjere su podizanje kvaliteta života na ruralnom području i unaprjeđenje sporstkih, društvenih, socijalnih i drugih uslova

U saradnji sa SRD Sinjavac, koje je jedino ovlašćeno lice koncesionar od strane Vlade Crne Gore, zahtjevom za dodjelu granta br. 09-308/22-3704 od 13.06.2022. godine obezbijedena su sredstva za angažman dva ribočuvara na Limu, Bistrici i Ljubovidi, koji će imati zadatak očuvanja ribljeg fonda i terenske kontrole pomenutih rijeka, u cilju preventivnog djelovanja i sankcionisanja svih onih koji budu zatečeni u krivolovu. Pored toga, oni će pratiti stanje na ovim rijekama i u pogledu nelegalnog odlaganja otpada na obalama, te nelegalnoj eksploataciji šljunka i ostalog materijala iz rječnih tokova, prijavljivaće ovakve radnje i pomagati u sakupljanju dokaznog materijala za potrebe pokretanja prekršajnih i drugih postupaka.

8.Mjera 2.3. - Zaštita i unapređenje životne sredine i biodiverziteta. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 15.000€, a utrošeno je 13.300 eura sa stepenom iskoristivosti 88 %. Podnijeto je 8 zahtjeva, od kojih je 7 pozitivno riješeno dok je 1 odbijen u sprovedenom upravnom postupku. Podrška je pružena za pregled stanja kvaliteta i zagađenja tekućih voda u Bijelom Polju, izrada katastra ugroženih i degradiranih zemljišta, katalog alergenih biljaka opštine Bijelo Polje, izradu priručnika mreže zaštićenih područja u opštini Bijelo Polje, za izradu projektnog zadatka za prečišćavanje vazduha sa ugradnjom ekoloških prečišćivača u JU Centar za kulturu B.Polje.

Biodiverzitet ili „biološka raznovrsnost“ označava sveukupnost gena, vrsta i ekosistema na Zemlji. Skupština Opštine Bijelo Polje je usvojila i Lokalni plan zaštite životne sredine Bijelog Polja 2020-2024. godine koji sadrži prijedloge konkretnih mjera koje je potrebno realizovati kako bi se stanje životne sredine u Bijelom Polju očuvalo i unaprijedilo. Ova mjera se odnosi na realizaciju isključivo onih mjera koje su definisane Lokalnim akcionim planom zaštite biodiverziteta Bijelog Polja 2018 – 2022. godine, Lokalnog plana zaštite životne sredine Bijelog Polja 2020-2024. godine, sa ciljem zaštite biodiverziteta i životne sredine opštine, stvaranja održivih uslova za razvoj poljoprivrede i turizma Bijelog Polja. Sredstva iz ove mjere koristila su pravna lica koja se bave pitanjima zaštite prirode i životne sredine i koja upošljavaju stručnjake iz oblasti sa naučnim referencama, naučne i obrazovne institucije, kao NVO iz sfere zaštite prirode i životne sredine.

9.Mjera 2.4.–Zaštita i unapređenje kvaliteta vazduha. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 20.000.

Primjenom ove nove mjere uradili smo idejni projekat prečišćavanja otpadnog vazduha kotla na bio masu snage 300kw koji se nalazi u Centru za kulturu u centru grada i raspisali tender za ugradnju filtera za prečišćavanje vazduha prema EU standardima koje ćemo realizovati u ovoj godini. Opredijeljeni smo da kvalitet vazduha sistemski rješavamo a ne, ad hoc prema datoj situaciji.

Primjenom ove mjere raspisan je tender i po istom izabran najbolji ponuđač po brojem 09-426/22-498-2 od 29.12.2022 DOO Crta iz Podgorice za nabavku i ugradnju ekološki prihvatljivih prečišćivača za vazduh – Nabavka i ugradnja ciklona i prateće opreme u kotlarnici JU Centar za kulturu Opštine Bijelo Polje. Radi se o dosta skupoj opremi koja se uvozi iz zemalja EU jer su proizvođači te vrste opreme locirani samo u nekoliko zemalja EU: Češka, Finska. Ukupna cijena ugovorenih radova, bez uračunatog PDV-a, iznosi 16.500,00 €, a iznos PDV-a 3.465,00 €. Ugradiće se ciklon sa ventilatorom i regulacijom Ciklon CC s

ventilatorom i kotlovskom regulacijom za ugradnju na kotao na kruto gorivo EKO-CKS do 300 KW pripremljen za njihov prihvata. Ciklon i ventilatori su namijenjeni za odsis dimnih plinova i izdvajanje krutih čestica uz dimnih plinova. Radom kotla (8 ventilatora) te zaštitnom pumpom i pumpom grijanja upravlja kotlovska regulacija. Ugradnjom ciklona CC, ventilatora i kotlovske regulacije smanjuje se potrebna visina dimnjaka za razliku od slučaja kada je kotao spojen direktno na dimnjak. Moraju biti izradnjeni od visokokvalitetnih materijala te zaštićeni temeljnom bojom.

Takođe, za iste namjene smo predvidjeli Budžetom za 2023. godinu ugradnju filtera za objekte javnih institucija Osnovni i Viši sud, zgradu tužilaštva, zgradu Radija I Opštine, 3 kotla na čvrsto gorivo svaki snage po 300 kw, gdje će biti ugradjeni filteri po evropskim standardima. Osim toga u 2023. godini u saradnji sa ambasadorom Republike Njemačke će se realizovati investicija zamjene kotlova i bravarije za energetska efikasnost u OŠ "Risto Ratković" što će značajno doprinijeti poboljšanju kvaliteta vazduha u našem gradu. Prema podacima Agencije za zaštitu životne sredine, vazduh je na visokom stepenu zagađenja u našem gradu.

Kako je otpočela grejna sezona koja je tokom decembra i januara posebno izražena u Bijelom Polju sa državne mjerne stanice koja se nalazi pored OŠ "Risto Ratković" u Nikoljcu su prikazana očitavanja povećane koncentracije prašine u vazduhu. Prema izvoru polutanata na ovoj mornoj stanici se mjere parametri: azot dioksid NO₂, ugljen monoksid CO, lebdeće čestice PM 2.5 i 10. Dakle, radi informacija gradnjima ne mjere se teški metali, Sumpor il i sl zato što ne postoje lektrane ili slična postrojenja koja mogu izazvati emisiju, već ono što je državni organ parametrima postavio kao uobičajen izvor zagađenja.

U cilju očuvanja i poboljšanja kvaliteta vazduha i smanjenja štetnih posljedica po zdravlje ljudi, poštujući direktive EU i crnogorski zakonodavni okvir i ostale podzakonske akte, Agencija za zaštitu životne sredine sprovodi upravne i stručne poslove u ovoj oblasti. Shodno Zakonu o zaštiti zagađenja vazduha ocjenjuje se, upravlja i prati kvalitet vazduha, kao i emitovanje zagađujućih materija u vazduh.

Radi se o suspendovanim česticama PM 10 čije je porijeklo i urbano i ruralno, a osnovni izvori su: motorna vozila, peći za sagorevanje drveta, prašina sa gradilišta, odlagališta i deponija, iz poljoprivrednih regiona, požari, industrijska postrojenja (termoelektrane, postrojenja za prženje rude, cementare i sl.), vjetrom podignuta prašina.

Obzirom na godišnje doba jasno je da je najveći izvor polutanata peći za sagorijevanje drveta i uglja i motorna vozila.

U pitanju je izuzetno sitna prašina manja od deset mikrometara, to su suspendovane čestice koje su problem baš zato što su sitne, i zato su neprijatne organizmu. Čovjek prisutnost ovih čestica prepoznaje kao pojačan miris smoga, a do teškoba može doći samo ako je koncentracija izrazito povećana.

Obzirom na sezonu grijanja jasno je da je vazduh je veoma zagađen na urbanim sredima a kad je povećana upotreba peći na grijanja koja koriste čvrsti emergent ugalj i drvo. Sekretarijat je uputio apel na građane da se jedino relevantno mogu informisati sa državne mjerne stanice a da su podaci javno objavljeni na opštinskom sajtu www.bijelopolje.co.me. Dakle, ne na portalima i privatnim internet platformama jer je jedino relevantno istraživanje Agencije za zaštitu životne sredine i CETI koje je trenutno jedino ovlašćeno službeno pravno lice za mjerenje kvaliteta vazduha u Crnoj Gori.

na području mjesne zajednice. Kako bi se unaprijedio život na selu potrebno je konstantno ulagati u seosku infrastrukturu, kako u onu veću tako i u onu manju, ali svakako od bitnog opšteg značaja za mještane ruralnog područja.

U toku 2022. godine sredstva za rješavanje komunalnih problema od lokalnog značaja, kroz ovu mjeru koristili su:

1. MZ KANJE – Izgradnja komunalnog objekta plato kapele-gasulhane.
2. MZ PRIJELOZI – Izgradnja javne rasvjete.
3. MZ PAVINO POLJE – Izgradnja javne rasvjete.
4. MZ SUTIVAN – Izgradnja javne rasvjete.
5. MZ ČEOČE – Izgradnja javne rasvjete.
6. MZ ČUKOVAC-RIJEKA – Izgradnja putne infrastrukture i potpornih zidova.

Važno je napomenuti da smo kroz ovu mjeru za prethodni petogodišnji period izdvojili preko 50 hiljada eura. Maksimalan iznos podrške za jednu mjesnu zajednicu je bio 3.000 eura.

Kroz interaktivan rad sa lokalnim zajednicama stvaramo jedan zajednički komunitarni sistem spuštanja nivoa odlučivanja i odgovornosti na nivo bliži građanima kao korisnicima usluga. Ovo pitanje na značaju dobija samom činjenicom da su ruralnim sredinama, upravo mjesne zajednice, prva i nerijetko jedina veza sa širom društvenom zajednicom.

Iako Sekretarijat za ove namjene raspolaže sa skromnim sredstvima za period proteklih 7 godina smo realizovali brojne projekte, od uređenja objekata MZ, uređenja groblja vjerskih i komunalnih objekata u mjesnim zajednicama na ruralnom području, betoniranje prilaza, rasvjete, izrade stolarije zgrade mjesnih domova, krovnih pokrivača, izradu obaloutvrda, pomoć u realizaciji projekata rasvjete u naseljima i zaštita zemljišta od erozije.

Kako bi se unaprijedio život na selu potrebno je stalno ulagati u unaprjeđenje seoske infrastrukture, što je od bitnog značaja za mještane ruralnog područja. Smatramo da je opravdano opredijeliti sredstva što povećava efektivnost rješavanja komunalnih problema građana.

Svaki projekat mjesnih zajednica u rješavanju infrastrukturnih problema je evidentiran i po njemu je postupljeno u skladu sa propisima u najboljem interesu građana.

Zadovoljstvo mi je da konstatujem, da u komunikaciji sa njihovim predstavnicima, kontinuirano ostvarujemo kontakte sa predstavnicima mjesnih zajednica koje su dio jedinstvenog sistema lokalne samouprave Opštine, pri čemu se ostvaruje oblik neposrednog učešća građana u vršenju javnih poslova.

4.Mjera 1.4. – Podrška povrtarskoj proizvodnji u zaštićenim prostorima (dodjela plastenika).

Ovom mjerom smo postigli rezultat da je Bijelo Polje bogatije za 1700m² plasteničkog prostora, koje je dobilo 17 poljoprivrednih proizvođača koji su zadovoljili propisane uslove. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 40.000,00€.

Na osnovu odredbi iz člana 3 Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu koji realizuje Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj i kriterijuma za bodovanje, Komisija za kontrolu i provjeru osnovanosti zahtjeva po osnovu ovog Programa, na sastanku 08.08.2022.godine, posle proteka roka za prigovore, utvrdila je

bodovnu rang listu kandidata koji su predali zahtjeve i sačinila Zapisnik broj 09-308/22-7395/2 od 08.08.2022. godine.

Bodovna lista kandidata za dodjelu plastenika u 2022. godini utvrđena je u skladu sa uslovima i kriterijumima propisanim članom 3 tačka 4 Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu ("Službeni list Crne Gore- opštinski propisi", br. 22/22), objavljenom na sajtu Opštine www.bijelopolje.co.me, odnosno na osnovu ukupnog broja ostvarenih bodova. Bodovanje zahtjeva izvršilo se na sljedeći način:

1. -Podnosilac zahtjeva je registrovani poljoprivredni proizvođač – 12 bodova;
2. -Podnosilac zahtjeva već posjeduje plastenički prostor pod zasadam od 100m² - 200m², odnosno 1-3 plastenika – 10 bodova;
3. -Podnosilac je osoba ženskog pola – 8 bodova;
4. -Podnosilac zahtjeva je osoba sa 40 i manje godina starosti – 6 bodova;
5. -Podnosilac u užoj porodici ima 5 i više članova – 5 bodova (pod užom porodicom se podrazumijeva bračni drug i njihova djeca biološka ili usvojena);
6. -Podnosilac zahtjeva u užoj porodici ima nezaposlenih punoljetnih članova porodice, bez dodatnih primanja – 2 boda po nezaposlenom članu porodice.

Pravo apliciranja na konkurs imali su registrovani poljoprivredni proizvođači sa teritorije opštine Bijelo Polje, za dodjelu jednog plastenika. Na osnovu prethodno raspisanog javnog poziva postupka jednostavne nabavke broj 22347-2/2022 za nabavku i ugradnju plastenika za zaštićenu poljoprivrednu proizvodnju, shodno raspoloživim sredstvima iz Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu ("Službeni list Crne Gore- opštinski propisi", br. 022/22). Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj dodijelio je 17 plastenika poljoprivrednim proizvođačima sa teritorije Bijelog Polja u 2022. godini. Komisija je konstatovana da je Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj Opštine Bijelo Polje opštinskom sajtu www.bijelopolje.co.me, na osnovu Programa mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu („Službeni list CG- opštinski propisi“, br. 022/22) i mjere 1.4. - Podrška povrtarskoj proizvodnji u zaštićenim prostorima (dodjela plastenika), objavio: Javni poziv za besplatnu dodjelu plastenika za proizvodnju povrća za 2022. godinu broj 09-308/22-5803 od 30. maja 2022. godine koji je bio otvoren do 15.06.2022. godine. U ovom roku predviđenom Javnim pozivom za realizaciju mjere 1.4. Sekretarijat je zaprimio 66 zahtjeva, po svakom je formiran predmet i izvršena administrativna i terenska kontrola tokom koje je utvrđeno da u 5 zahtjeva dokumentacija nije bila potpuna.

Kandidati koji su ostvarili pravo na dodjelu plastenika shodno Programu mjera za podsticaj ruralnog i održivog razvoja za 2022. godinu bili su obaviješteni o datumu zaključivanja ugovora o dodjelu plastenika.

Bodovna rang lista bila je objavljena na oglasnoj table Opštine Bijelo Polje i na zvaničnom sajtu www.bijelopolje.co.me.

5.Mjera 1.5. -Promocija i edukacija iz oblasti ruralnog i održivog razvoja. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 8.000€, dok je utrošeno svega 6.900,00. Podnijeta su 4 zahtjeva koja su u sprovedenom upravnom postupku pozitivno riješena.

Podrška se daje za edukaciju iz oblasti ruralnog i održivog razvoja, organizovanje međunarodnih sajmova i 2- dodjelu grantu za osvojena 3 mjesta lokalnim i međunarodnim sajmovima iz oblasti poljoprivrede i ruralnog turizma.

Sredstva iz ove mjere su korišćena za organizaciju: Osvojena zlatna medalja za najbolju šljivovicu "Duša" sajam Novi Sad, studijsko putovanje 'Postojna jama' Slovenija, multimedijalna prezentacija istraživanja Novakovića pecine, međunarodni sajam poljoprivrede Novi Sad 2022. godine.

Predviđena struktura podsticajne mjere je predviđena za posjete, organizovanje ili učestvovanje na međunarodnim sajmovima, izložbama i drugim sličnim manifestacijama podrška se daje do 4000 eura, u vidu dodjele granta. Za organizovanje i učestvovanje na lokalnim sajmovima izložbama i drugim sličnim manifestacijama podrška se daje do 2000 eura, u vidu dodjele granta.

Nivo znanja stanovništva o pitanjima ruralnog i održivog razvoja je na veoma niskom nivou. Sa druge strane ne postoji dovoljna promocija poljoprivrednih i nepoljoprivrednih proizvoda proizvođača sa ruralnog područja opštine. Takođe, problem predstavlja i nizak nivo znanja i informisanosti stanovništva o pitanjima održivog razvoja, zaštite prirode i životne sredine, etno i eko turizma itd. Zato je potrebno animirati ljude, organizovati razne vidove posjeta i razmjena iskustava, promotivnih manifestacija i edukativnih kampanja.

SEKCIJA 2. - Održivo upravljanje prirodnim resursima

6. Mjera 2.1. - Održivo korišćenje zemljišta. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 8.000€, dok je utrošeno 7.126,16 eura, sa stepenom iskoristivosti 89 %.

Podnijeto je 12 zahtjeva, od koji je odobreno 11, dok je 1 odbijen. Iznos podrške se daje u visini do 70% troškova upotrebe mehanizacije a maksimalno do 800,00 eura.

Podrška se daje u vidu refundiranja troškova, nakon dostavljene dokumentacije i računa. Pravo na podsticaj iz ove mjere nisu imali: podnosioci zahtjeva koji su za pomenute radove dobili pomoć, odnosno finansijska i druga sredstva iz drugog izvora javnog finansiranja (lokalnog i državnog) i poljoprivrednici koji su koristili podsticaj iz ove mjere u 2020. godini.

Podrška se daje za proširenje obradivog poljoprivrednog zemljišta, povezivanje nepovezanih parcela zemljišta (imanja) koje se koristi u poljoprivredne svrhe (skidanjem skladova, brežuljaka, ili drugih prirodnih barijera koje ih čine razdvojenim), kao i za zaštitu obradivog poljoprivrednog zemljišta od uticaja prirodnih hazarda (poplava, odrona, itd.), ravnjanje zemljišta i prilagodavanje za poljoprivrednu namjenu ili za izgradnju objekata namijenjenih za poljoprivrednu svrhu (štale, sjenjaci, mljekari itd.), i objekata za preradu ili čuvanje poljoprivrednih proizvoda.

Usljed specifičnih prirodnih uslova Bijelo Polje raspolaže značajnim površinama zemljišta na ruralnom području, koje su nedovoljno iskorišćene i to uglavnom iz razloga karakteristične konfiguracije terena i usitnjenosti i nepovezanosti parcela. Određene površine zemljišta su nesimetričnog i grubog oblika, tj. nisu prilagođene mogućnosti obrađivanja, što otežava korišćenje istog u poljoprivredne svrhe.

7. Mjera 2.2. - Održivo korišćenje rječnih tokova. Sredstva predviđena za realizaciju mjere su iznosila 6.000€, sa stepenom iskoristivosti 100%.